

різних „полезныхъ“ річей, ще й навчання учнів делікатному, чомному поводженню. Навряд, щоб цей „номеръ“ пройшов у наших школах, де панує зараз вищезазначений легкий спосіб навчання й барвистий лексикон унтера-інструктора, що старанно прищепляє „малим сім“ дух полкової швальні.

Провінціал.

Польська педагогіка.

Панування поляків у Галичині чим далі стає дошкульнішим для тамошніх українців і головне через те, що те панування стараються виявляти навіть дрібні ляшки. Вони знущаються з українського люду, сподіваючись собі за те великих і багатих милостей од польського панства. Найбільш знущаються поляки-вчителі над безборонними українськими дітьми. За те, що діти розмовляють по українському, що й молитов читають по українському, а не по польському, вчителі-поляки вживають всяких кар проти українських дітей, а оце недавно вчитель Грайс так просто катував українських дітей. Він їх бив, вішав на ременці і скидав петельку тільки тоді, коли бідна дитина посиніє. Познущавшись так над дітьми, він примусював їх потім присягатися, що вони нічого про те не розкажуть дома. Не вдовольняючись такими карами, він добув собі кастета і ним бив дітей по голові. Семилітнього школяра Михася Коханчика Грайс так побив по голові кастетом, що той назабаром і помер. І спитати-б за що?—А за те, що Коханчик читав молитву по українському, а не по польському, я хотів поляк-учитель. І це робилося в українському селі, в українській школі, де вся наука мусить провадитися українською мовою.

Коли про цей огидний вчинок польського педагога пішов розголос не тільки в Галичині, та Австрії, а й по інших державах, то поляки, щирі оборонці своїх героїв-убійників, почали в своїй пресі доводити, що хлопець помер своєю смертю, що Грайс дуже добрий педагог і не раз одержував нагороди. Та ні ці докази, ні фальшиве урядове слідство не помогли, бо українська преса вивела все на чисту воду. Тоді поляки почали іншої співати: що вони, мовляв, не винуваті, коли серед них знайшовся один такий член, це може бути в кожного народу. Почувши таке і російські поступові газети почали тої самої співати та обвинувачувати ще українців за те, що вони засліплені вузьким націоналізмом і роздувають такі незначні факти, що можуть траплятися в жного народу.

Та чи-ж воно справді так?

Ні, так можуть говорити тільки ті, що ходять на задніх лапках перед поляками, або ті, що не визнали собі потрібним познайомитися як слід з шкільною справою в Галичині. Биття дітей українців поляками-вчителями за те тільки, що ті перші є українцями—це річ давно відома всім, хто стежить за життям української школи в Галичині. Це зробилося звичайним з'явищем, це єсть найновіша польська педагогіка в Галичині і проти неї давно ведеться боротьба. Були випадки, що українські послы вносили запитання в парламент з приводу биття поляками-вчителями українських дітей. А поляки доказують, що це єдиничний випадок і їм так легко повірили і вилаяли українців. На сторінках галицької преси раз-по-раз з'являються імена польських учителів, що катують українських дітей, ось вам ті ймена, що з'являлися в пресі останніми часами: Юзеф Сяркевич в Соколиці, Адамовичівна в Зарічу, Юзеф Трояновський, Дошін в Миливцях, Ферет в Касперівцях, Стан. Манастирська в Оскресінцях б'ють і катують дітей за українську мову. Про цих польських катів пишуть в українській пресі, вносять запитання в парламент, а вони собі любесенько зостаються на своїх посадах під обороною польського шкільного начальства, що за такі патріотичні вчинки не то що не карає тих катів, а відзначає їх і переводить на кращі посади. І коли справді у всій цій історії є що найбільш ганебного й страшного, то це шкільні розпорядки польських властей в Галичині, направлені на те, щоб утворити як найбільш перешкод в справі освіти українського люду. Тут поляки вживають всяких засобів, прикладають всі свої іезуїтські здібности на те, щоб не дати українцям вибитися з тієї темряви, в якій тримали їх поляки довгими роками. Про всі ці „культурні“ заходи „культурного“ народу ми поговоримо иншим разом, бо в цій короткій замітці їх не можна як слід освітити, а тепер підкреслимо тільки найбільш вопіющий факт. Згадували ми тут, що поляки-вчителі били дітей в українській школі. Певно читач здивовано запитає:—чому ж-то в українській школі учителем поляк, хіба там нема учителів українців?

Отут-то й полягає найголовніша причина до всіх отих катувань, отут і треба шукати початку жулинської події.

Галицька Краєва Рада Шкільна, що майже цілком складається з поляків, завела вже в систему такий спосіб: в українські школи вона призначає вчителів поляків, а в польські школи вчителів українців. Посилають вчителів поляків в українські школи для того, щоб вони в очіх українських дітей зневажали все

українське, а вихваляли польське і робили з українських дітей коли не перевертнів, то хоч прихильників польських. Крім того вчителі-поляки під час виборів до сойму, або до парламенту мають агітувати на селі за польського кандидата, мають стежити за діяльністю українців і доносити про це куди слід. Знаючи для чого їх посилають в українські села, вчителі-поляки здебільшого про навчання дітей цілком не дбають, а тільки знущаються з них за те, що вони співають українських пісень, читають по українському молитов і т. п.

Коли-ж посилають в польську школу вчителя українця, то роблять це через те, щоб він не жив серед свого народу і не міг працювати на його користь; вчителя-українця одривають від рідного ґрунту і закидають серед поляків, де за ним пильно стежать всякі панки і Боже борони такому вчителеві зробити щось таке, що буде не до смаку тим добродіям. Негайно на нього полетять скарги та доноси, а там дивись без всякого слідства вчителя переводять на гіршу посаду, або й посади вчительської позбавляють. Отак утворюється ґрунт в Галичині для жулинських подій, для новішої польської педагогіки. І дивно те, що поступова російська преса, котра начеб-то хотіла бути безсторонньою в освітленні жулинської події, ані одним словом не згадала про ті ганебні умови, що витворені поляками для української школи в Галичині. Виходило так, що там все обстоїть благополучно, але от знайшовся один бузовір Грайс і наробив стільки шелесту. Ні, не той маленький ляшок тут найбільш винуватий, а винуваті всі оті „Грайси“, що керують шкільною справою в Галичині. Сподіватися, що та політика сама собою одміниться—не можна, цього не допустять польські „Грайси“ і її можуть змінити самі українці, що ведуть невпинну боротьбу з поляками за права українського люду. Що далі та боротьба стає все більш завзятою і ми сподіваємося, що не далеко той час, коли з української школи буде вигнано зайдів, гнобителів, а хазяїнами по праву будуть українці.

Гр. Шерстюк.